

АЛЕКСАНДАР БОЖОВИЋ

КУЋА АРХИТЕКТЕ ЈОВАНА ИЛКИЋА У БЕОГРАДУ

Сажетак: Примаран циљ анализе архитектуре куће архитекте Јована Илкића у Улици Милоша Поцерца бр. 32 у Београду јесте валоризација предметног објекта у контексту архитектонског опуса аутора, њеног места у оквиру архитектуре свога доба, као и њеног значаја као материјалног сведочанства урбанистичког развоја Београда с краја XIX и почетка XX века.

Кључне речи: Јован Илкић, архитектура, академизам, Београд, XIX век

Abstract: The main goal of the analysis of the architecture of the house of Jovan Ilkić at 32 Miloša Pocerca Street in Belgrade is the evaluation of the building in the context of its author's architectural work, of its place in the context of the architecture of its time, and of its importance as material evidence of the urban development of Belgrade in the late 19th and early 20th century.

Keywords: Jovan Ilkić, architecture, academism, Belgrade, 19th century

Значај стамбене архитектуре Београда на прелазу из XIX у XX век није потребно посебно наглашавати. У урбаној структури овај грађевински фонд представља драгоцену историјско наслеђе, као и материјално сведочанство које доприноси конституисању карактера града и сведочи о његовој прошлости и развоју. Овај фонд не морамо посматрати искључиво кроз појединачне архитектонске, стилске или шире, амбијенталне урбанистичке вредности, већ сама архитектура, као утилитарна уметност, такође нуди и важан елемент сагледавања укупне социјалне, економске и културне слике једног времена. Управо зато кућа архитекте Јована Илкића, као део овог архитектонског фонда, пружа информацију о начину урбане трансформације Београда, месту самог архитектонског дела у оквиру ауторовог опуса, као и у оквиру архитектуре академизма пре 1914. године. Такође, архитектура предметног објекта вреднована у овом контексту и схваћена као начин

репрезентовања класног статуса посредно даје информацију о друштвено-економском положају аутора, као и прецизније представљање личних естетских афинитета, неспутаних захтевима инвеститора.

Урбанистички оквир

Западни Врачар, простор у оквиру којег је подигнута кућа Јована Илкића, налази се у делу града за који се везује прво модерно урбанистичко уређење Београда.¹ Формативни период овог насеља пада у време владавине кнеза Милоша, када се наметнула идеја о стварању нове српске вароши изван Шанца, која не би била у близини турског гарнизона, а тиме ни у домету топова. У конципирању новог града значајну улогу имао је кнез Милош. Током 1835. године, инжењер Франц Јанке врши премеравање простора ради израде урбанистичког плана. Иако нема директних историјских података, на основу сачуваног плана северног дела

Сл. 1.
Општи изглед, око 1900.

Западној Врачара, с потписом аутора, претпоставља се да је Франц Јанке, у то време ангажован у функцији *ир-вишелсџвеној инџинира*, аутор урбанистичког уређења простора. План је израђен 1842. године на темељима модерних урбанистичких принципа примењиваних у Европи средином XIX века и осмишљен је по систему ортогоналне мреже улица. Потребно је нагласити посебну вредност планске урбанизације овог простора смештеног између Крагујевачког и Топчидерског друма, а која лежи у чињеници да представља једну од првих изведених урбанистичких матрица, као и прекретницу у историјату урбанизације Београда. Ова трансформација тако означава коначан раскид с ранијом оријенталном урбаном структуром и почетак стварања модерно конципираних градских простора.

У новонасталом делу града блокови су организовани на великим, правилним правоугаоним површинама, док су парцеле биле издужене, а објекти смештени на регулациону линију. Ове нове парцеле су дељене бесплатно, првенствено државним чиновницима.² Осе урбанистичког координатног система овог насеља чинили су правци на траси улица које и данас постоје: Кнеза Милоша (Топчидерски друм) и Немањине. Из периода формирања током друге половине XX века остало је мало сачуваног грађевинског фонда. Реч је углавном о приземним или у ређим случајевима једносратним, једнопородичним стамбеним објектима, скромних архитектонских домета. Све до 1900. године овакав грађевински фонд је главна карактеристика овог простора, тек након

доношења грађевинског закона 1900, који одређује да се у делу Улице кнеза Милоша између Немањине и Ренонске морају подизати зграде по типу виле – долази до његове трансформације. Овај акт, као и значај Ул. кнеза Милоша као саобраћајне трансверзале, условили су да се, нарочито након Првог светског рата, на том простору зидају репрезентативни вишеспратни објекти.

Архитектура

Рад архитекте Јована Илкића обележила је плодна делатност на пољу сакралне и профане архитектуре, с великим бројем реализованих стамбених и неколико важних јавних објеката, подигнутих у највећем делу на простору Београда. Својим укупним опусом сврстава се у ред најистакнутијих представника српског академизма у периоду од 1884. до 1914. године. На његовим остварењима читава се пре свега ауторска концепција академизма, која превазилази оквире строгих стереотипа. Као ученик професора Теофила Ханзена и његов сарадник на реализацији бечког Парламента, био је добро упознат са историјским стиливима. Карактеристична је његова разноврсност и вештина еклектичног компоновања тема и мотива, који по свом стилском опредељењу у највећој мери представљају евокације ренесансних и барокних пластичних детаља, а међу београдским архитектама Илкић је словио за најбољег познаваоца барокне архитектуре. Поред успешних барокних и ренесансних евокација, он је без проблема на својим објектима имплементирао разноврсне стилске утицаје

КУЋА АРХИТЕКТЕ ЈОВАНА ИЛКИЋА У БЕОГРАДУ

у распону од романтичарских идеја, неовизантијског стила, па чак и нове тенденције у облику сецесије. У том смислу је испратио све фазе развоја београдске архитектуре од академизма до сецесије.

Јован Илкић³ је рођен 1857. године у Земуну, од оца трговца, где је и завршио основну школу и нижу гимназију. Даље школовање наставља у Бечу, где се по завршетку реалке уписује на Одсек архитектуре на Уметничкој академији. Током студија стекао је поверење професора Теофила фон Ханзена, с којим је радио на разради пројекта за бечки Парламент. Илкићев таленат није промакао познатом професору, тако да је након стицања дипломе, 1883. године, добио и посебно писмено признање позивом да остане и ради у Бечу. Упркос томе, млади архитекта је прихватио позив краља Милана да учествује у завршетку радова на ентеријеру Старог

двора у сарадњи са Александром Бугарским. По доласку у Београд, Илкић се, поред улоге дворског архитекта, запослио у Министарству грађевина, у Архитектонском одељењу, као *конструктивни* инжењер, где је радио све до пензионисања 1910. године. Поред државне службе, он је имао и приватни биро смештен у својој породичној кући у Улици Милоша Поцерца 32. Годину након пензионисања проводи у Будимпешти, радећи као архитекта и предузимач, да би се већ 1912. године вратио у Београд. Кад је избио Први светски рат, Илкић је интерниран у Мађарску, где је био заточен у логору Нежидер и где је трагично и завршио живот у 60. години.

Богат опус архитекта Илкића можемо поделити у три целине, на основу функције објеката: објекти јавне намене, сакрални објекти и приватни стамбени објекти. Посебан сегмент Илкићеве делатности и, уједно

Сл. 2. Остаци изглед, 1983.

Сл. 3. Ойшћи изілег, 2011.

најобимнији, односи се на израду пројеката приватних стамбених објеката. Ови објекти су сходно својој локацији имали различито организоване просторне функције. У случају да су подизани дуж трговачких улица у центру града, објекти су имали пословни део у приземљу, док је део намењен породичном становању заузимао први спрат. Зграде намењене искључиво породичном становању подизане су у резиденцијалним деловима града.

Временски опсег у којем Илкић ствара припада једном динамичном тренутку развоја Београда, када у главни град долази већи број српских архитеката школованих у Будимпешти, Бечу, Минхену и Цириху. Ова прва генерација аутора академистичког стила, уједно доноси и актуелна европска архитектонска стремљења, дајући тако изванредан подстицај трансформацији Београда по угледу на европске престонице. С обзиром на ограничене финансијске могућности, изузев неколико пре свега јавних објеката профане функције, у овом

периоду мало је монументалних и репрезентативних академистичких дела реализованих за стамбене потребе имућнијих грађана. Ипак, у овом сегменту архитектонског фонда Београда имена Александра Бугарског, Константина Јовановића и Јована Илкића заузимају најзначајније место. Репрезентативне куће угледних грађана пројектоване су и подизане као приземне и једносратне, а касније се јављају и двосратне вишепородичне зграде по угледу на примере средњоевропске академистичке традиције.

Репутација Јована Илкића као дворског и архитекте Министарства грађевина који иза себе има низ запажених, реализованих објеката јавне намене, као што су Дом друштва Светог Саве (1889/1890), Министарство војске (1895), Официрски дом (1891–1895), Хотел „Москва“ (1906), те чињеница да је важио за одличног познаваоца историјских стилова — доноси му велики број поруџбина за приватне стамбене објекте. Његов савременик Светозар Стојановић у свом делу *Српски*

Сл. 4. Изглед дела јујозајне фасадне, 2011.

неимари из 1912. године наводи да: *Међу грујовима, сјарије грује архитекта Илкић се сматра као радник најлоднији и најдуховитији.*⁴

Објекти комбиноване функције – стамбене на спрату и пословне намене у приземљу – грађени су углавном по угледу на монументалне стамбене комплексе изведене у Бечу дуж кружног булеvara *Ринга* (*Ringstrasse*), али су реализовани у знатно скромнијим димензијама сходно материјалној ситуацији у Србији с краја XIX века. Позиционирани су у главним трговачким улицама (Краља Петра, Кнез Михаилова, Карађорђева, Узун Миркова, Васина, Краља Милана и др.), а у оквиру опуса Јована Илкића издваја се неколико репрезентативних примера. Кућа трговца Терзибашића у Кнез Михаиловој 45 подигнута је 1884. године. Фронтална фасада је изведена складно, са строжим академистичким концептом и применом елемента неоренесансе. Кућа М. Павловића из 1885. године у Улици краља Петра 21⁵, реализована је као један од првих

Илкићевих пројеката у Београду. Подигнута је на регулационој линији и обострано уграђена у фронт блока. Улична фасада је решена репрезентативно с рустиком у зони приземља, намењеној пословној функцији. Карактеристичан је низ извајаних атланта у зони спрата, који носе класичан венац са декоративним фризом, затим атику са балустрадом. Овде се први пут појављује високи метални кров, украшених ивица са гвозденом оградом, мотив преузет из француске архитектуре ренесансе и барока, често примењиван на Илкићевим пројектима. Сличну архитектонску концепцију примењује и на објекту у Краља Петра 11–13, подигнутом 1890. године. Најрепрезентативнији Илкићев објекат овог типа и уједно једно од најзначајнијих дела прве фазе српског академизма јесте Крсмановићева кућа у Шапцу подигнута 1892. године. Њене фасаде карактерише рустика приземља и ритмична измена издељених сегмената средње зоне, с наизменичним прозорским отворима и декоративним нишама са алегоријским фигурама. Нешто сведенији, али такође репрезентативан, стамбени објекат у Улици Теразије 34, Илкић је подигао 1885. године као палату Марка Марковића. Овај објекат је касније купио трговац Алекса Крсмановић. Реч је о складној приземној, стамбеној грађевини с необарокним евокацијама.

Други тип једнопородичних стамбених објеката – *вила*, позиционираних као самостојећи објекти у оквиру парцеле, у највећем обиму су подизани у резиденцијалним деловима града, на Западном и Источном Врачару, крајем XIX и почетком XX века, следећи средњоевропску академистичку традицију. У периоду до 1914. године овакав тип стамбених зграда је представљао мањи део у укупном архитектонском фонду Београда. Од стамбених објеката грађених у наведеном маниру, у опусу Јована Илкића издвајају се Вила адвоката Милана Пироћанца у Бирчаниновој 26⁶, која је подигнута 1890. године. Објекат је реализован с разуђеном просторном композицијом у којој вертикалну доминанту представља издвојени корпус, односно кула у виду видиковца с високим пирамидалним кровом. Све четири фасаде су конципиране репрезентативно, у духу неоренесансе с вешто компонованим распоредом простора и складним односом детаља и целине.

Концептуално сличан у просторној организацији и распореду архитектонских маса, али скромнији у димензијама и обради фасада јесте и објекат у Улици Милоша Поцерца 32, односно породична кућа архитекте Јована Илкића.⁷ Кућа је подигнута 1896. године као слободностојећи објекат смештен на регулационој линији с посебним, бочним, колским пролазом који води у двориште.

Сл. 5. Изглед ентеријера, на плану из 1925. године означен као дворана, 2011.

Просторна организација основе приземља конципирана је путем асиметричног централног плана.⁸ Улазни вестибил је постављен бочно, оријентисан ка дворишту у комуникацији с централним холем из којег се улази у остале просторије. Спратни део објекта се састоји из просторија намењених породичном становању, док су у сутерену смештене помоћне просторије и собе које су биле у функцији радног, канцеларијског простора. Мансардни спрат, смештен у угаоном ризалиту, намењен је стамбеној функцији. Оваква организација представља слободну реинтерпретацију концепта широко примењиване академистичке шеме организације простора путем централног плана, која своје корене вуче из традиције ренесансе, архитектонског опуса Андреа Паладија и немачког класицизма.

Обради фасада је била посвећена посебна пажња. С обзиром на то да је објект позициониран као самостојећи у оквиру парцеле, било је потребно декоративно обрадити све четири фасаде. У односу на строге

академистичке постулате обликовања просторних маса, на примеру куће архитекте Јована Илкића запажамо један слободнији третман, тако да ниједна фасадна површина нема симетрију карактеристичну за академизам.

Вертикализам је акцентован угаоним ризалитом, окренутим ка улици, на којем је смештен мансардни спрат, надвишен металним кровом конкавних површина и фино профилисаним окулусима. Овај део објекта је добио и посебан декоративни третман. У обради отвора и бочних пиластера примењен је маниристички приступ. Бочни пиластри су снажно избачени и обогаћени профилисаним вертикалним конзолама с флоралном декорацијом, наглашавајући и истичући ивице мансардног спрата. Прозор угаоног ризалита је фланкиран избаченим пиластрима и надвишен прекинутим тимпаноном смештеним у зони прозора мансардног спрата. Јасно је видљива намера аутора да се овај део објекта, иако класично академистички третиран кроз троделну поделу хоризонталних маса, посебно истакне како

Сл. 6. Изглед ентеријера, на плану из 1925. године означен као дворана, фотографија пре 1941.

просторно тако и стилски, остављајући укупан утисак динамичности и склада маса те примењених стилских форми. У укупној обради екстеријера истиче се и бочни дворишни ризалит смештен на северозападној фасади. Овај ризалит је благо избачен и надвишен едикулом са богатом декоративном обрадом и окулусом.

За разлику од снажно моделованог угаоног дела, средишњи део северозападне, дворишне фасаде конципиран је једноставније, с прозорским отворима украшеним у духу необарока (с флоралном декорацијом, волутама, шкољкама и уским хоризонталним профилисаним венцем) и вертикалном поделом путем плитких пиластара с јонским капителима, испред којих је уски балкон (са оградом код које су комбинована пуна малтерисана поља и транспарентне металне декоративне решетке). Пар једноставних стубова с коринтским капителима носи улазни трем који се истиче на југоисточној фасади.

На овој репрезентативној приватној кући посебно се издваја камена капија с великим колским приступом,

који је фланкиран богато и сложено моделованим ступцима (са снажно избаченим удвојеним полустубовима који носе избачене завршне венце и степенасте пирамиде с куглама), између којих је двокрилна капија са металним решеткама. За разлику од колског, мали пешачки улаз је усечен у пуно камено поље и има једноставно профилисан оквир.

Ентеријер приземља је врсно обрађен богатом употребом декоративне пластике. Карактеристично за архитектуру тог доба, најрепрезентативније је урађен салон (на плану основе приземља означен као дворана). У салон се улазило директно из централног хола приземља кроз широки отвор фланкиран пуним стубовима с јонским капителом.⁹ Зидови салона су декорисани плитким пиластрима с јонским капителима између којих је симулиран изглед равних, правоугаоних или полукружно завршених ниша с флоралном декорацијом. Из салона је омогућена комуникација са балконом на северозападној фасади. Плафон салона је изведен у богатој гипсаној декорацији с низом украсних слепих конзола. Читав простор, стилски конципиран у духу неоренесансе, презентује висок степен уметничко-занатске обраде. Ово карактеристично просторно и декоративно обликовање спратне етаже у ентеријеру и екстеријеру, у случају куће Јована Илкића, означава примену ренесансног концепта *piano nobile* или *noble stock*¹⁰, односно главног спрата популарног у архитектури XIX века и често примењиваног концепта у београдској архитектури тога доба.

Бочно од овог салона омогућена је комуникација другим салоном смештеним у партији угаоног ризалита, с прозорима изведеним ка улици и башти. Обрада зидова је слично третирана као и код претходно наведене просторије, кроз троделну хоризонталну поделу, али без подеоних пиластара и са барокизираним атиком у зони испод плафона.

Изворни објекат претрпео је накнадну трансформацију током 1925 године, доградњом анекса у дворишном делу. Аутор пројекта је син Јована Илкића, архитекта Павле Илкић. Анекс је подигнут у две етаже, подрум и приземље, надовезујући се на југозападну фасаду куће. У подрумском делу су смештене помоћне просторије, док је у приземљу стамбени део. Комуникација приземља и дворишног дела остварена је завојитим степеништем са балустрадом, изведеном у барокном маниру. Поред тога што се у распореду и функцији простора новоизграђени објекат уклапа у контекст старијег дела, и у стилском погледу је постигнута хармонизација, тако да је овај део куће изведен у духу академизма сведенијих форми. Подрумска зона је решена у рустици без декоративне обраде. У зони приземља на

Сл. 7. Улична фасада, план Павла Илкића из 1925.

југозападној фасади су отвори уоквирени декоративном пластиком једноставније профилације, док је југозападна фасада конципирана с три широка прозорска отвора, раздељена пиластрима с јонским капителима.

У јужном делу парцеле, 1925. године је подигнут помоћни спратни објект у чијем приземљу је првобитно била смештена гаража, док је спрат био намењен становању. Третман фасаде је изведен у форми сведеног академизма. Накнадно су у северозападном делу парцеле изграђена још два објекта, без дозволе за градњу, од којих је сачуван само један у дну парцеле. Овај део парцеле је физички одвојен новом оградом која је повучена од северозападне границе парцеле за 14,5 метара.

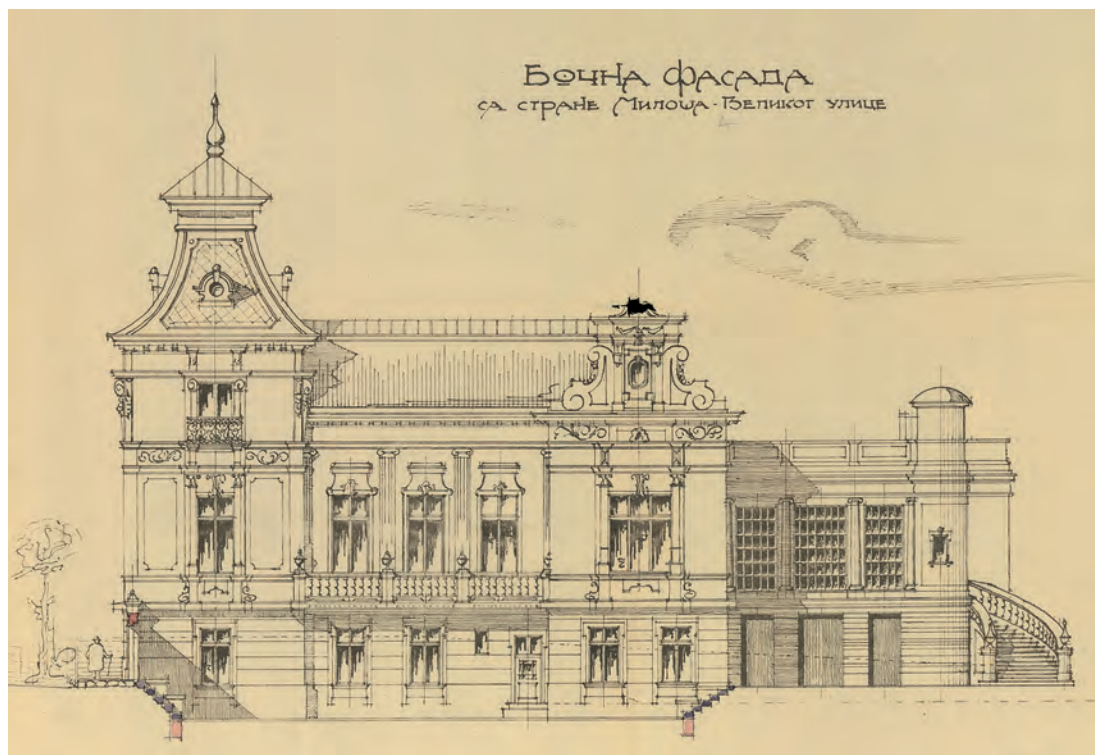
Валоризација

Фонд стамбене архитектуре Београда, настао у периоду с краја XIX и почетка XX века, већ смо истакли, представља значајно сведочанство развоја градитељства Србије. Поменути временски оквир припада периоду трансформације политичко-економског карактера државе Србије, у контексту којег стамбена архитектура Београда егзистира као материјална репрезентација тог процеса. Јасан заокрет од традиционалних архитектонских форми ка модерним европским тенденцијама очитује се кроз прихватање нових материјала за градњу и имплементацију еклектичног компоновања фасада, с

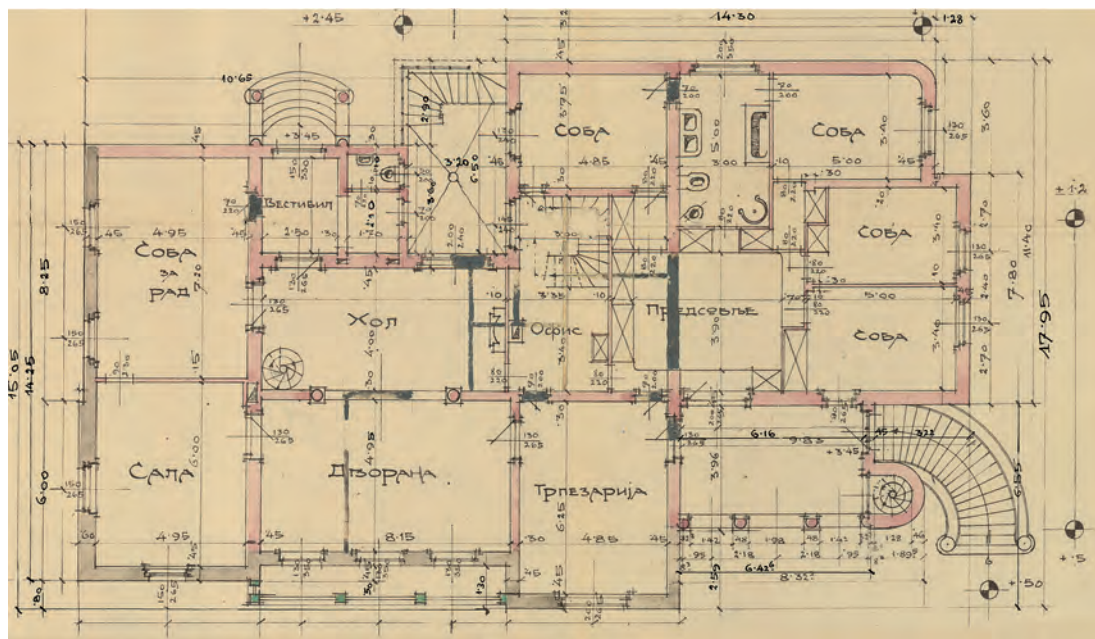
применом европских историјских стилова. Уз процес трансформације градитељског фонда, примењена су савремена урбанистичка решења из других европских престоница, у којима су се школовали аутори прве генерације академистичке архитектуре, међу којима име Јована Илкића заузима истакнуто место.

У данашње време, остаци наведеног градитељског фонда у урбаном ткиву Београда представљају раритет и сведоче о једном изузетно динамичном времену архитектонско-урбанистичког конституисања српске престонице, начину живота његових становника и службе као извор за проучавање друштвених, историјских, економских, социјалних и културних карактеристика Београда и Србије. Кућа архитекте Јована Илкића по свом стилском и просторном обликовању спада у ред репрезентативних градских вила, намењених породичном становању, које настају на рубним урбанистичким целинама Београда, крајем XIX и почетком XX века. Посебну архитектонску вредност овог објекта дефинише богата употреба пластичне декорације и архитектонских елемената из вокабулара историјских стилова, пре свега ренесансе, маниризма и барока. Концепција објекта је стилски консеквентно спроведена у духу еклектицизма, карактеристичним за епоху академизма, с применом бројних позајмица декоративне пластике, како у изради екстеријера тако и у конципирању ентеријера. Потребно

КУЋА АРХИТЕКТЕ ЈОВАНА ИЛКИЋА У БЕОГРАДУ

Сл. 8.
Северозападна фасада,
план Павла Илкића
из 1925.

Сл. 9.
Основа приземља,
план Павла Илкића
из 1925.

је напоменути да, иако се ради о објекту за то време уобичајеног типа, функције, организације простора и стилског обликовања, чињеница да је аутор пројектовао сопствени дом, неспутан захтевима приватних инвеститора, давала му је слободу пре свега у избору архитектонских

елемената и пластичне декорације. Илкићев избор ренесансних, маниристичких и барокних мотива и уопште еклектички концепт решења фасадних површина, упућује пре свега на једну личну конотацију архитектонске естетике. Сходно наведеним карактеристикама, објекат

поседује изузетну архитектонску и културно-историјску вредност као репрезентативан представник стила, епохе и вредно ауторско остварење једног од најистакнутијих српских архитеката, као и значајно остварење архитектуре академизма пре свега у домену стамбене архитектуре с краја XIX века.

За валоризацију предметног објекта, поред његових појединачних архитектонских вредности, од великог значаја је и историјски урбанистички концепт локације у оквиру којег је настао. Упркос интензивној урбанистичкој трансформацији и масовној изградњи вишеспратних колективно-стамбених и репрезентативних јавних објеката, породична кућа архитекте Јована Илкића представља аутентично историјско сведочанство развоја простора *Зайагној Врачара*, односно његовог

првобитног урбанистичког просторног концепта, намењеног појединачном породичном становању.

Предметни објекат такође представља сећање на живот и рад овог истакнутог аутора и поседује значајне културно-историјске вредности, сходно аутентичној функцији и репрезентативности грађевине која је уједно служила као породична кућа и као место на којем је аутор водио свој приватни пројектантски биро.

Александар С. Божовић,
историчар уметности
Завод за заштиту споменика културе града Београда
aleksandar.bozovic@beogradskonasledje.rs

НАПОМЕНЕ:

- 1] Максимовић 1974: 301–304; Недић 1976: 175; Документација ЗЗСКГБ.
- 2] Ротер-Благојевић 2006: 37.
- 3] О архитекте Јовану Илкићу видети: Несторовић 1972: 253–270; Ђурић-Замоло 2009: 142–165; Богуновић 2005: 800–806; Кадијевић 2005: 306–310.
- 4] Стојановић 1912: 20–22.
- 5] Објекат је порушен. Ђурић-Замоло 2009: 162.
- 6] Објекат је порушен у међуратном периоду. Ђурић-Замоло 2009: 152.
- 7] О архитектури куће архитекте Јована Илкића у Ул. Милоша Поцерца бр. 32: Гордић 1966: 44, 45; Несторовић 1972: 259; Јовановић Д. С и др. 1989: 14–26; Ђурић-Замоло 2009: 152; Богуновић 2005: 802; Ротер-Благојевић 2006: 100–101, 291–292.
- 8] Ротер-Благојевић 2006: 93–95.
- 9] Фио профилисана, академистички конципирана парапетна врата, која још увек постоје, вероватно су постављена током реконструкције и доградње објекта 1925. године.
- 10] Кадијевић 2005: 202, 203, 343.

Извори илустрација:

- 1: Историјски музеј Србије, Фонд Јована Илкића
- 2, 5, 6: Документација ЗЗСКГБ
- 3, 4: Снимила Снежана Неговановић
- 7–9: Историјски архив Београда, фонд ОГБ, ТД ф IX-22-1925

ЛИТЕРАТУРА:

- Bogunović, Giša S. (2005), *Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka*, том II, Београд: Београдска књига: 800–806.
- Гордић, Г. (1966), *Архитектонско наслеђе Београда I (Катаолог архитектонских објеката на подручју Београда 1690–1914)*, Београд: Завод за заштиту споменика града Београда (Саопштења, св. 6): 44, 45.
- Ђурић-Замоло, Д. (1980), *Београд 1898–1914, из архиве Грађевинског одбора*, Београд: Музеј града Београда: 44–46.
- Ђурић-Замоло, Д. (2009), *Грађевине Београда 1815–1914*, Београд: Музеј града Београда: 142–165.
- Јовановић, Д. С., Ђурђевић М., Кадијевић А., Митровић Г. и Радвановић Д. (1989), *Дом београдских грађевина*, у: XV салон архитектуре (каталог изложбе), Београд: Музеј примењене уметности: 14–26.
- Кадијевић, А. (2005), *Естетика архитектуре академизма (XIX–XX век)*, Београд: Грађевинска књига.
- Максимовић, Б. (1974), *Урбанистички развој града од 1830 до 1914. Историја Београда*, том II, Београд: Просвета: 301–304.
- Недић, С. В. (1976), *Урбанистичко уређење Београда од 1886. до 1914. године, Годишњак града Београда XXIII*, Београд: Музеј града Београда: 175.
- Несторовић, Б. (1972), Јован Илкић, београдски архитекта, *Годишњак града Београда XIX*, Београд: Музеј града Београда: 253–270.
- Ротер-Благојевић, М. (2006), *Стамбена архитектура Београда у 19. и почетком 20. века*, Београд: Орнон арт: Архитектонски факултет Универзитета у Београду: 291, 292.
- Стојановић, С. (1912), *Српски неимар*, Београд: 20–22.

THE HOUSE OF ARCHITECT JOVAN ILKIĆ IN BELGRADE

The house of the architect Jovan Ilkić at 32 Miloša Pocerca Street in Belgrade was built in 1896 according to the architect's own design. It was built to the street alignment with a separate passage allowing vehicle access to the courtyard at one side. The ground floor shows an asymmetrical centrally arranged layout. The upper floor was reserved for the family's living quarters, while the semi-basement housed service and office rooms. The mansard storey of a protruding corner bay was intended as a dwelling space. The façades were paid particular attention. The house being conceived as a detached building, all four façades were given a decorative treatment. Compared to the rigidly pursued principles of academism, it shows a more relaxed treatment in that none of the façades is governed by strict symmetry typical of academism.

The original structure underwent a change in 1925 with the addition of an annex to its courtyard-facing side. The annex, designed by the architect Pavle Ilkić, Jovan Ilkić's son, was less imposing in form, but it matched the older building in layout, function and style.

The house of Jovan Ilkić is a cultural and historical testament to the life and work of one of the most prominent Serbian architects of the epoch of academism. In stylistic and spatial terms, it ranks among the most prestigious urban family mansions. Architectural ornament in the spirit of eclecticism typical of the age of academism, with numerous borrowings from historical styles, notably the renaissance, is consistently applied both for the exterior and for the interior. The building has value as a representative example of a style and an epoch, as an important design by one of the most prominent Serbian architects, and as an important piece of residential architecture in the style of academism in the period before the First World War.

ILLUSTRATIONS

Fig. 1 Ilkić House, *ca* 1900

Fig. 2 Ilkić House, 1983

Fig. 3 Ilkić House, 2011

Fig. 4 Southwest façade, 2011

Fig. 5 Interior, designated as 'hall' in the plan of 1925, 2011

Fig. 6 Interior, designated as 'hall' in the plan of 1925, photographed before 1941

Fig. 7 Street façade, plan by Pavle Ilkić, 1925

Fig. 8 Southwest façade, plan by Pavle Ilkić, 1925

Fig. 9 Ground-floor plan, plan by Pavle Ilkić, 1925

Source of illustrations:

Fig. 1: Historical Museum of Serbia, Jovan Ilkić Papers

Figs. 2, 5 and 6: CHPIB Documentation

Figs. 3 and 4: Photo by Snežana Negovanović

Figs. 7–9: Historical Archives of Belgrade, OGB Fonds, TD f IX-22-1925